

gemaakt en tegenover elkaar doen staan.

Een wat afstandelijke sociologische benadering, maar ook een stelselmatige inhoudsanalyse van schoolboekenmateriaal e.d. kunnen veel van deze wanverhoudingen ontmaskeren.

Studie van schoolboeken doet historische vragen rijzen t.a.v. afkomst en geestelijke bagage, scholing en functies van de onderwijzer - volksoepvoeder bij uitstek.

G. J. van Dam

Uit de discussie

Aangezien er nog weinig onderzoek op dit terrein is verricht, konden er meer vragen worden opgeworpen dan beantwoord.

Zo zou moeten worden onderzocht of de schoolboekjes een selectie opnamen van de beschikbare gegevens, die het gevestigde beeld verstevigden, waar immers publicaties van het Nut van 't Algemeen een meer genuanceerde visie leverden.

7. ANTIPAPISME IN DE NEGENTIENDE EEUW, DOOR EEN SOCIOLOGISCHE BRIL BEKEKEN

1. Dit is een sociologische inleiding, niet een historische. Er zullen weinig feiten in genoemd worden, en dan hoogstens illustratief. Ze zoekt primair naar een theoretisch kader, d.w.z. naar een toetsbaar verklaringsmodel hoe katholieken en niet-katholieken zichzelf en elkaar als twee distincte groepen hebben gedefiniëerd, hoe die groepen er uit zagen en hoe hun wederzijdse afhankelijkheid zich in de loop van de eeuw wijzigde. De relatie tussen sociologie en geschiedwetenschap is daarmee in het geding. Het is de vraag of de triumfalistische attitude van Van Doorn in 1961 nog kan worden geaccepteerd vandaag¹. De socioloog voelt zich niet meer superieur aan de historicus. Met name de herontdekking van de socioloog-historicus Norbert Elias en diens uit 1939 stammende *Über den Prozess der Zivilisation* heeft het belang van de sociologische bestudering van lange-termijn processen aange-toond, waarbij historische studie voor de socioloog vereist is.

2. Anti-papisme wordt door mij als een formele categorie gehanteerd en niet als een materiële of inhoudelijke. Daardoor

1. Zie zijn: *Geschiedenis en sociologie vanuit het gezichtspunt van de socioloog*. In: *Sociologie en Geschiedenis*, Assen 1961, 38 v.